

L'ENTREVISTA

PASQUAL MARAGALL 'EL ZAPATERO FEDERALISTA HA DEIXAT PAS A UN ZAPATERO FELIPISTA'

Text: Josep M. Muñoz Fotografia: Martí Gallén

La presidència de Pasqual Maragall a la Generalitat de Catalunya (2003-2006) ha estat tan breu com intensa i accidentada. Ara fa deu anys, Maragall va deixar l'alcaldia de Barcelona i va marxar a Roma, tot fent evidents les seves desavinences amb el seu propi partit, el PSC. Uns mesos més tard, l'estiu del 1998, va tornar a Barcelona per encapçalar un repte d'una magnitud considerable: fer que les esquerres catalanes governessin la Generalitat i, al mateix temps, tractar d'imprimir un gir federal en les relacions Catalunya-Espanya. Ara, allunyat per primer cop en la seva vida professional i política de la plaça de Sant Jaume, Maragall repassa en aquesta conversa la seva trajectòria presidencial, marcada pel procés de reforma de l'Estatut d'Autonomia i per una relació canviant, de la complicitat inicial al desencontre final, amb el president del govern espanyol i secretari general del PSOE, José Luis Rodríguez Zapatero. L'entrevista, la primera en profunditat que concedeix Maragall després de deixar la presidència, té lloc en el seu nou despatx d'expresident, un pis lluminós d'un edifici noucentista de l'arquitecte Josep M. Pericas, situat a la Diagonal, a tocar el Passeig de Gràcia.

Situem-nos en el 1998, quan vostè torna de Roma i accepta el repte pendent del seu partit: guanyar la presidència de la Generalitat. Per això, vostè assumeix que cal ocupar l'espai central de la política catalana. En un acte fet al Palau de la Música, el PSC i vostè mateix presenten un document que es diu "Per Catalunya". Què s'hi propugnava?

Aquest document partia de la base que el catalanisme nacionalista havia fet un servei important a Catalunya, però que calia una renovació. I que, bàsicament, del que es tractava era de passar de la relació de desconfiança amable amb Espanya, de respecte però de no interferència –el "mírame y no me toques", que era mutu–, a un altre plantejament, que vindria a ser el de dir "deixa'm que et digui com volem que siguis". Per part d'Espanya això ja se sabia. La novetat seria que Catalunya deia la seva respecte de l'Espanya plural, i de com havia de ser Espanya.

Per això calia fer una cosa que el nacionalisme –lògicament, dins aquest plantejament seu de no tocar les coses– no havia volgut fer, que era posar l'Estatut al dia, un quart de segle després.

La seva formulació del catalanisme té unes arrels i uns plantejaments diferents a les del nacionalisme. Què és el que la diferencia?

El catalanisme que jo podia representar, d'arrel municipalista, no era una mera contraposició al catalanisme conservador, sinó que tractava de recuperar l'embranchada del 1906-07, de les primeres formulacions del catalanisme. Per a mi, aquest plantejament era doblement seductor: d'una banda, pel salt històric que representava la connexió amb el catalanisme del meu avi, que era el que jo havia mamat. I d'altra banda, perquè aquest catalanisme del 1906-07 va ser molt municipalista. De fet, es va començar a formular –perquè no es podia fer d'una altra manera– des de l'Ajuntament de Barcelona, amb el famós pressupost de Cultura de 1908. El que van fer els regidors era una cosa absolutament revolucionària: empalmar amb l'escola de Xicago i anar a un esquema d'ensenyament local –cosa que evidentment no passava a l'Espanya de las *Escuelas Nacio-*

nales ni pràcticament a cap país europeu. Aquest primer catalanisme es mostra preferentment preocupat per l'educació com a eina de vertebració del país. A mi em va semblar que calia connectar amb aquesta tradició pedagògica, que a l'Ajuntament van reprendre Maria Aurèlia Capmany, Oriol Bohigas i Marta Mata com a regidors de Cultura i d'Educació.

Per tal d'ocupar l'espai del catalanisme, hi ha també per part de vostè la idea que això s'ha de fer més enllà dels límits estrictes del seu partit. D'aquí sorgeix la coalició amb Ciutadans pel Canvi. D'on surt aquesta plataforma?

Aquesta tradició pedagògica de què parlava ara és en certa forma també la base de Ciutadans pel Canvi. Per què aquest nom? Per què calia marcar que, a més de la tradició socialista, la del PSC, hi havia d'haver un element de proximitat a la ciutadania. La plataforma havia anat sorgint des dels primers anys 90 amb el que vam anomenar primer Catalunya Segle XXI. Llorenç Gomis, Antoni Moragas, Betona Comín, Francesc Raventós, Albert Broggi i Josep M. Vallès n'havien estat els promotors. Quan anys després torno d'Itàlia i encetem el projecte de conquesta de la Generalitat, una de les condicions que poso és la coalició amb Ciutadans pel Canvi, que és la marca electoral continuadora d'aquell projecte.

El 1999, vostè guanya les eleccions en nombre de vots, però no en escons. La seva candidatura, en coalició amb Iniciativa fora de Barcelona, aplega pràcticament tot el vot d'esquerres, però no va fer prou forat entre l'electorat nacionalista. Què va faltar aleshores?

Simplement, la llei electoral. Amb una llei com la que preveia l'Estatut, hauríem governat ja en el 1999. De fet, mai no s'havia donat un tomb electoral com aquell: vam tenir quatre-cents mil vots més, un 50% més del que havíem tingut. Si no recordo malament vam passar de 800.000 a quasi 1.200.000 vots! Però CiU va seguir governant amb el PP, per un escó de diferència: 68 a 67.

Els precedents d'on veníem eren d'una gran submissió ideològica a les formulacions del nacionalisme. Els socialistes

ENTREVISTA

no només no guanyàvem, sinó que en alguns punts no plantàvem cara. Deu anys abans, quan Pujol va suprimir la Corporació Metropolitana de Barcelona, em vaig quedar sol amb l'alcalde de Badalona defensant la seva necessitat. De manera que la situació de 1999 no m'agafava de nou.

Durant la legislatura següent (1999-2003), vostè es dedica a preparar l'alternativa. Forma un govern a l'ombra i fins i tot arriba a presentar una moció de censura a Pujol.

Què vol dir “fins i tot”? ¿Després dels anys que dúiem, i d'un govern que ja estava bastant arnat? La democràcia és això! La moció de censura la vaig fer bastant en solitari –com si diguéssim, la vam acabar de fer la Diana i jo, la nit abans. Bé, vam tenir ajuda, no dic que no, però va ser una decisió bastant personal. Alguns companys de grup no hi estaven d'acord.

6 Si la Constitució hagués reconegut Catalunya com a “comunitat nacional”, la discussió de l'Estatut no hauria tingut la falta de paraigua que ha patit 9

En aquells anys, vostè també havia començat a recórrer el país, més enllà de la seva àrea metropolitana.

Vaig començar a visitar el país, amb el mateix esperit que, quan era alcalde, havia anat a viure als diferents barris de Barcelona. Recordo particularment un dia, l'estiu de 1998, poc després que jo anunciés la meva candidatura, que vam anar amb en Jaume Badia a Castelltallat. Era l'estiu aquell dels incendis, i la zona havia quedat molt afectada. Vam conèixer amb la família Duocastella. Per a mi va ser molt emocionant, realment. Hi vaig tornar una segona vegada, a la tardor següent, i me'n vaig emportar en Ramon Margalef, perquè vaig pensar que era interessant que veiés el que havia passat; ell era un especialista mundial en medi ambient.

Van ser visites que em van marcar molt. D'una banda, perquè em van permetre empalmar amb la Catalunya interior, d'arrel cristiana, que jo no coneixia prou. Amb aquests viatges vam començar a crear una candidatura i una filosofia sobre bases molt sòlides, tant pel que tenia de tornar a la Catalunya profunda, com pel que tenia de l'element ambientalista modern. Margalef va ser una persona que em va influir moltíssim: em va emocionar molt veure'l entrar a Palau el dia que vaig prendre possessió com a president.

I va anar trenant també l'estratègia conjunta amb els que seran després els seus socis de govern. Amb ells, el desembre del 2001, es posen d'acord en la necessitat de la reforma de l'Estatut. Sobre quines bases s'havia de fer aquest Estatut nou?

Haviem parlat temps enrere amb Francisco Rubio Llorente, president del Consell d'Estat, sobre la reforma constitucional. Hi havia el tema de la successió a la corona –que tenia un problema d'incoherència amb altres aspectes de la mateixa Constitució, com ara la igualtat de sexes–, i el tema de la denominació de les autonomies, que no són enumerades una per una en el text de la Constitució, perquè van constituir-se posteriorment. Amb ell vam parlar de la possibilitat de modificar l'article 2 de la Constitució, per fer-hi constar les disset autonomies pel seu nom, i aprofitar aleshores per assenyalar les diferències entre unes i altres –cosa que ens ha faltat després. Si la Constitució hagués tingut una clara diferenciació entre nacionalitats i regions, probablement tota la discussió de l'Estatut no hagués tingut la falta de paraigua que ha tingut. I ha hagut de ser l'Estatut el que introduís, una mica d'esquitllentes, aquesta dualitat constitucional de les nacionalitats i regions. Creant una terminologia recomplicada, en el preàmbul, i sense valor dispositiu. Si la Constitució hagués reconegut en l'article segon les “comunitats nacionals” de Catalunya, Galícia, Euskadi i Navarra, ens ho haguéssim estalviat després. No haver-ho fet va tenir conseqüències greus. La situació actual és lamentable.

Ara en parlarem. Abans, però, voldria aturar-me en les eleccions del 2003. Malgrat que CiU torna a tenir més escons que el PSC, finalment es constitueix un govern tripartit d'esquerres. Com s'arriba al pacte del Tinell, i en particular, a integrar-hi ERC?

S'hi arriba perquè sumem netament una majoria d'escons, a diferència del 1999. Però caldria remuntar-nos un temps. Immediatament abans de les eleccions de 1999 és quan tenim la reunió a la platja del Miracle, a Tarragona, amb en Josep-Lluís Carod-Rovira, a qui jo aleshores no coneixia. El catalanisme dominant després de la guerra civil havia estat sempre més aviat de la Catalunya Vella, com ho era en Pujol. Era un catalanisme partidari d'anar “Nord enllà, on la gent és desvetllada i feliç”. En canvi Carod i Bargalló eren de la Catalunya Nova. I el catalanisme de la Catalunya Nova sempre ha estat menys benedictí i més peninsular, a voltes iberista. No vull dir més espanyolista, però en tot cas no té aquesta visió mística, historicista, del país.

Aquell dia jo li portava a Carod-Rovira un paper que es deia *Els quatre federalismes*. Aquest paper l'havia fet a Roma i va ser allà que en vaig parlar amb Felipe González, sopant a la Piazza de Santa Maria in Trastevere. Ell em va venir a veure per convèncer-me que m'havia de presentar a les eleccions. Jo li vaig dir que no seria sense determinades condicions. “Què condicions?” va preguntar. “El federalismo” vaig dir. “Pero será cooperativo, no?” va fer. “No, no,” li dic, “diferencial.” L'home va sortir reconfortat, perquè jo no deia que no de presentar-me, però també una mica esverat!

Les condicions que jo vaig elaborar a Roma i que vaig presentar a Carod a la platja del Miracle el 1999 eren els qua-

tre federalismes: el polític, el cultural, l'econòmic i el judicial. Els termes us els podeu imaginar. En el federalisme cultural, hi havia la qüestió de les llengües. I el tema de la història comuna dels pobles d'Espanya, que parlàvem feia temps amb Jordi Nadal i un grup d'historiadors, com el valencià Pedro Ruiz Torres, el president de Castilla-La Mancha i altres, i que no s'ha arribat a fer mai (sembla mentida!).

Les altres eren: el tema econòmic –el famós percentatge 50-25-25 de distribució percentual de la despesa pública (estatal, autonòmica i local), que ara ha quedat superat per la realitat– i la qüestió judicial, que és on hem quedat més enrere, perquè el sistema judicial és sempre, per naturalesa, més conservador. Sobre això vam tenir, temps enrere, moltes discussions amb Rubio Llorente, amb María Teresa Fernández de la Vega, que havia estat jutge durant molts anys a Barcelona, i amb Juan Antonio Belloch. I havíem avançat bastant en la via de la devolució judicial, salvat sempre el que se'n deia recurs d'unificació de doctrina.

El desembre del 2003 se signa el Pacte del Tinell i vostè constitueix el govern. Fins a quin punt va poder fer el govern que imaginava?

És difícil refer el que imaginaves abans de fer un govern, perquè el que compta i el que queda és el govern real. Vol dir les persones?

No, em refereixo al pes que hi tenien els partits.

En l'acord de govern hi van tenir molt a veure els partits, per descomptat. Van ser José Montilla, Joan Puigcercós i Joan Saura, amb l'ajut d'Ernest Maragall i de Joan Ridao, els que, en nom dels partits respectius, van tancar l'acord. Em refereixo sobretot al document del Pacte de Progrés i al repartiment de les carteres entre els tres partits. En un govern de coalició, la clau de la governabilitat la tenen sobretot els partits.

En qualsevol cas, la tranquil·litat va durar ben poc. El gener del 2004 es va filtrar que Carod-Rovira s'havia entrevistat, essent conseller en cap, amb ETA. Quina va ser la seva reacció?

La meua reacció va ser treure-li les competències que havia exercit malament. I hi va haver la reacció de Madrid, que va ser molt forta. El PSOE encara no governava, i possiblement no hauria arribat a governar si la reacció no hagués estat fulminant, superior a la que jo havia inicialment previst. És veritat, doncs, que va haver-hi una pressió molt forta de Madrid perquè la reacció fos més contundent, i és veritat que jo vaig accedir-hi. Però no me'n penedeixo.

És clar que després va haver-hi l'11-M, i les tergoversacions d'Acebes i d'Aznar, que van ser molt més decisives perquè el PSOE arribés a governar. El matí del dia 11 jo vaig trucar a Aznar, i li vaig demanar si estava segur que havia estat

ENTREVISTA

EL DEBAT SOBRE LES INFRAESTRUCTURES

Durant la negociació de l'Estatut, al llarg de l'estiu del 2005, vostè va presentar a Zapatero un document amb quinze punts. Com va anar aquella negociació?

Hi havia bastants punts que es quedaven sobre la taula, amb l'anotació: Solbes-Castells. El tema econòmic, de competències. Però els dos punts on ens vam encallar van ser els paradors i els aeroports. És a dir, va haver-hi un moment que a Madrid em venien a dir: que l'Estat desapareixeria de Catalunya. Amb la idea que l'Estat és un poder físic, i que no n'hi ha prou amb tenir lleis: has de tenir un peu, has de tenir presència. La Policia Nacional ja es retirava, quedava només la Guàrdia Civil a les fronteres... Què quedava? Hi havia la sensació, per part de l'Estat, que es perdia presència. En tot cas, hi havia a la Moncloa aquesta inquietud que l'Estat desapareixia de Catalunya. Per això discutíem dels paradors i dels aeroports, AENA. Aquí va començar la discussió important.

Jo els vaig explicar aleshores una anècdota de l'època en què Thomas Enders era l'ambaixador nord-americà a Madrid, i l'ATT havia de venir a Espanya a instal·lar-se. En tornar d'un viatge a Califòrnia, després dels Jocs de Los Angeles, ens vam aturar a Nova York i vam anar a sopar amb la Diana, en un restaurant de les Torres Bessones, amb dos representants d'ATT. Ells ens van tranquil·litzar, dient que decidirien quina ciutat seria la seva seu a Espanya en funció de criteris merament "científics". Em van dir que tenien una llista d'unes trenta variables (preu, qualitat de vida, distància, etc.) en funció de les quals decidirien. Passat un temps, rebo un telegrama de l'ambaixador Enders que diu: "Han triat Madrid. La raó principal: la inexistència [a Barcelona] de vols sense escales" amb els Estats Units. Això per mi va ser una obsessió sempre més. Ja ho era aleshores, i ho és ara: en aquest nostre món tan obert, o ets un *hub* o, si no, no ets ningú.

Anys enrere Felipe González em va plantejar l'alta velocitat a Sevilla com una compensació de la forta inversió estatal en els Jocs del 1992. Tenia una part de raó. El problema és que l'alta velocitat es va frenar i que encara seguim discutint si el TGV ha de passar o no per sota la Sagrada Família! Aquella batalla la vam perdre, l'hem perdut en el temps. Amb Aznar també. De manera que els temes d'aquella època després s'han anat esfilagarsant, i ja no hi ha una discussió d'aquell nivell. Hi ha coses que s'han anat fent, però aquests plantejaments geopolítics, aquest debat d'estratègia territorial i política ha quedat una mica perdut. Hi ha temes pendents que no s'han tornat a reprendre. Hi ha hagut manca de visió i d'ambició. Però és enormement important que Catalunya empenyi aquests projectes, perquè s'hi juga molt...

ETA. I em va contestar amb aquesta frase típica d'ell: "Sin ningún género de dudas." Al migdia, les televisions angleses ja deien que eren els islamistes.

La destitució de Carod va posar de relleu que el seu govern tenia una inestabilitat interna important, agreujada per una hostilitat externa. D'entrada, se'n va qüestionar la legitimitat mateixa, fins al punt que Artur Mas evitava adreçar-se a vostè com a "president".

La dreta en general és més freda, no és tan sentimental com l'esquerra. Sap que té el poder econòmic i bona part del comunicacional, i que per tant normalment governarà. L'esquerra només té el polític, quan el té, i en tot cas té un cert pes cultural. L'esquerra és més emocional. La dreta té un discurs més calculat. També és cert que, en aquest cas concret, a CiU hi havia un esqueixament per la pèrdua del poder. El desencís i el disgust seus eren autèntics.

Una de les coses que li retreia l'oposició és que vostè no era conscient del canvi d'escala que significava passar de governar un ajuntament, encara que fos tan gran com el de Barcelona, a presidir la Generalitat. Com va viure el canvi de costat de la plaça de Sant Jaume?

Amb una sensació de canvi d'escala, per descomptat. Encara que jo sempre havia treballat a la plaça de Sant Jaume, arribar a la presidència de la Generalitat no havia estat el meu somni. Jo era més del cantó sud de la plaça. Per tant, més que un somni realitzat, va ser un canvi d'escala molt fort.

En tot cas, la singladura del seu govern va ser tan accidentada que un dels seus consellers va comparar-la amb un viatge en el Dragon Khan. Una de les crisis més importants es va produir arran de l'esfondrament al Carmel. En un ple del Parlament dedicat a aquesta qüestió, el 24 de febrer del 2005, vostè deixa anar la cèlebre frase: "Vostès tenen un problema, i aquest problema es diu 3 %". Què va passar aquell dia?

No entenia –de forma potser una mica innocent– la viscerabilitat de l'oposició, que en el fons s'ha d'anar a buscar en el que deia tot just ara. CiU veia la possibilitat de tornar al govern. Convergència tenia un retret històric, la querella de Banca Catalana, que havia generat no diré odi però sí mals sentiments. Pujol s'havia sentit personalment atacat, no ja pel franquisme, sinó per un govern socialista, on hi havia Narcís Serra, i en un moment en què jo era alcalde de Barcelona. És una cosa que algun dia s'haurà de tornar a estudiar. En fi, potser és anar una mica enrere, però crec que aquest és un element a tenir en compte, un element explicatiu d'algunes coses. I que es va traduir, probablement, en una mena de radicalització dels sentiments a Catalunya.

I passa també que a mi em costa d'aguantar: no sóc un professional de la tensió, per dir-ho d'alguna manera. El cas és que aquell dia la vaig engegar pel broc gros. Això del 3 %

venia de lluny i era en boca de molts empresaris. Recordo fins i tot que Florentino Pérez havia insinuat en un programa de televisió que la raó per la qual les seves empreses no havien treballat pràcticament a Catalunya podia tenir relació amb aquell famós percentatge. Que possiblement era més alt i tot.

Malgrat tot, el seu govern decideix tirar endavant la reforma de l'Estatut, que es converteix, per a bé i per a mal, en el gran tema de la legislatura. I això ens porta a la seva relació amb José Luis Rodríguez Zapatero.

Zapatero va fer un pas enrere respecte del seu federalisme inicial. Ell havia sortit elegit secretari general del PSOE, per només nou vots de diferència respecte a José Bono, que era el candidat oficial, gràcies al fet que una part de la delegació de Catalunya –no pas tota– li va donar suport. Penso que el PSC –com explica un llibre recent de Gonzalo López Alba, titulat *El relevo*, que crec que es queda una mica curt en aquest tema– va votar dividit, encara que, com que el vot era secret, això no se sabrà mai. Amb els andalusos va passar el mateix.

Zapatero havia fet dues visites aquí com a candidat a la secretaria general. En la primera no va parlar gaire, va venir amb Jesús Caldera, i va ser Caldera que va parlar tota l'estona, fins al punt que jo li vaig preguntar: “¿y tú no tienes nada que decir?” En la segona visita ja es va expressar més clarament. Jo vaig declarar després que Zapatero era “la gran esperança blanca”. Ell era, per altra banda, amic de l'Anna Terrón i del Germà Bel, amb els que havia coincidit a les Joventuts. A l'hora de votar, una part del PSC va optar per Zapatero i una part per Bono. I amb una part dels vots andalusos –Alfonso Guerra no veia amb bons ulls Bono, perquè venia del PSP–, els vots catalans van ser determinants perquè sortís Zapatero.

Mentre vostè i Zapatero van ser a l'oposició, la seva sintonia semblava clara, particularment en qüestions com l'Espanya plural. L'estiu del 2003 el PSOE aprova, a Santillana de Mar, un document que fixa la posició del partit respecte a les reformes estatutàries en curs.

Sí, de fet ho fa, encara que no tan enllà com jo hauria volgut. Però en aquell moment l'eix Maragall-Zapatero funciona. Després es produeixen dos desencontres, que es reflecteixen en una reunió del consell nacional del PSC, el febrer del 2006, a la qual assisteix Zapatero i en què jo, en el meu discurs, li dic allò que “dicen que yo soy imprevisible, ¡pero mira que tú!” Sortint del consell nacional, Zapatero se'n va a veure els empresaris catalans amb José Montilla. Aquest és un dels desencontres.

I l'altre?

L'altre és quan rep a Mas a la Moncloa, i surten junts a dir que han arribat a un acord sobre el que ha de dir l'Estatut. El que passa és que, amb tot això, es torna a la filosofia antiga. El Zapatero federalista de Santillana ha deixat pas a un Zapatero felipista. Tornem a allò de sempre, la *conllevancia*: amb

Catalunya, el que s'ha de fer és suportar-se. No voler-se convèncer mútuament, perquè això no serà mai possible. És un pas enrere respecte del federalisme.

6 El cas Banca Catalana havia creat una mena de radicalització dels sentiments a Catalunya, i aquest és un element explicatiu d'algunes coses posteriors 9

De fet, vostè, una setmana abans de les eleccions del 14 de març, va publicar un article a *El País* on apuntava que el projecte federal del PSOE no estava prou madur. Sembla que aquest article va disgustar Zapatero.

Segurament. Ell es va anar trobant cada vegada més amb la situació real. Amb una Espanya que no admet el federalisme que ell havia assumit, almenys aparentment. Ell, a dife-

ENTREVISTA

rència de la tradició anterior del socialisme andalús, venia d'una veta republicana, no sé si federalista però sens dubte més federalitzant. Però tot això es va anar esmussant, amb el pas del temps, cap a una mena de *realpolitik* que consistia no a formular el projecte històric de l'Espanya federal, sinó el de la *conllevancia* –que era el de Pujol i González. Que per mi va quedar sancionat absolutament en el moment en què fan fora Narcís Serra del govern, amb l'excusa de les *escuchas*. En definitiva és el moment en què el PSOE ha perdut la majoria absoluta, necessita recolzaments externs i aleshores CiU exigeix condicions.

Després del pacte Mas-Zapatero, justament, vostè diu una frase molt expressiva: “No em tornaran a fotre” i evoca aquests precedents, és a dir, que quan hi hagut la possibilitat que una altra versió del catalanisme manés, els governs de Madrid han acabat preferint el pacte amb el nacionalisme conservador.

I la prova fefaent és la formulació que fan Zapatero i Mas en el preàmbul de l'Estatut, aquella fórmula excessivament alambicada, que ja no tenia gaire a veure amb els plantejaments

6 Zapatero es va anar trobant amb la situació real, amb una Espanya que no admet el federalisme que ell havia, almenys aparentment, assumit 9

que havíem fet amb Rubio Llorente. I d'això en patim ara. Va haver-hi un moment que semblava que es podia canviar la Constitució i, perdut aquest moment, es va anar enrere, es va tornar

al plantejament de *do ut des*, sense tractar d'obrir alguna fórmula nova espanyola de caràcter federal.

Aprovat l'Estatut, vostè fa fora ERC del govern, perquè propugna el vot negatiu en el referèndum, de manera que ha d'escurçar la legislatura i donar pas a unes eleccions anticipades. Unes eleccions en les quals el seu partit descarta que vostè sigui el candidat, no és així?

Durant la discussió de l'Estatut, Zapatero ja anava dient que no em presentés. En una entrevista a la Moncloa em va dir que preferia Montilla com a president. Jo m'enduaia l'Estatut i ell com a president del PSOE proposava un altre president de la Generalitat.

El que ell no sabia és que, mani qui mani a la Generalitat, s'haurà de barallar amb Madrid. Ja s'està veient. No oblidem que quan Manuela de Madre va defensar, de forma vibrant, en un comitè federal del PSOE molt mogut, que Catalunya era una nació l'impacte va ser fortíssim. Ara bé, sense grup par-

lamentari propi serà molt difícil que es mantingui un equilibri a Madrid. És clar que Zapatero sempre podrà tirar mà de Duran Lleida...

Zapatero havia dit a l'inici del procés estatutari: “Pasqual, apoyaré la reforma que salga del Parlament de Catalunya”. Vostè s'ha sentit, personalment, traït?

Sí, tinc la impressió que el plantejament inicial s'ha perdut, i que l'objectiu ambiciós que ens havíem plantejat aquí i allà perilla. Un pas enrere molt evident.

En el seu balanç polític i personal, hi ha una coincidència general a situar-hi dos grans actius. Un és haver fet possible l'alternança en el govern de la Generalitat. L'altre, haver posat a l'agenda política la qüestió de l'Espanya plural. Què en pensa ara, de tot plegat?

A mi m'agradaria pensar en termes que siguin més de futur, i geogràficament més europeus. Se'm fa difícil tornar a l'esquema anterior de l'Espanya plural. Som en un escenari europeu, i, aleshores, què vol dir la nació?

No ho sé, però la Ségolène Royal ha estat fent mítings amb *La Marseillesa* i demanant que hi hagi una bandera francesa a cada casa...

Però això és que França és així! L'octubre passat vaig anar, convidat pels italians, a una reunió de llançament de la idea d'un Partit Demòcrata europeu. Per a mi, en aquell moment s'obre aquest nou escenari en què el tema ja no és Espanya ni Catalunya, sinó què fan Catalunya i Espanya en la nova nació, ben real, que és Europa. Que té moneda i exèrcit, i que comença a tenir la possibilitat de tenir partits europeus. Som a Europa, i el canvi de dimensió no és només quantitatiu sinó qualitatiu. Canvien no solament l'ordre de les peces en joc, sinó les peces mateixes. I el que passa és que la política europea serà cada vegada

més com la política americana, amb dos grans partits, però que ja no són partits de fidelitat ideològica, sinó de posicionaments globals. No anem per tant cap a forces polítiques de caràcter ideològic molt marcat, sinó amb grans opcions estratègiques.

Els primers que ho han sabut veure són els italians, que són els més llestos i flexibles. Romano Prodi i Francesco Rutelli es pregunten per què no anar directament a fer el gran Partit Demòcrata europeu. I conviden François Bayrou i Pasqual Maragall per parlar-ne. Jo m'imagino que d'aquí a uns anys hi haurà dos grans partits europeus, el Demòcrata i el Popular. És el que correspon al canvi de dimensió, que és també un canvi d'estils, de conceptes, del tipus de relació entre les persones i la força política en què estan enquadrades, amb molta més llibertat, perquè l'espai és tan més ample, físicament i políticament, que tu pots evolucionar amb una llibertat de moviments que abans no tenies.

Crec que la idea d'un Partit Demòcrata europeu és una idea guanyadora —de fet, els italians, l'esquerra italiana, el dia que jo era a Venècia amb Massimo Cacciari, van decidir entrar—

6 A la Moncloa, Zapatero em va dir que preferia Montilla com a president. Jo m'enduia l'Estatut i ell proposava un altre president de la Generalitat 9

hi—, crec que és el futur. Jo hi coincideixo estratègicament, encara que tampoc no és una cosa que t'entusiasmi personalment tant com et podia entusiasmar el Partit Socialista on vas néixer, amb el qual la vinculació humana i ideològica, filosòfica i política, era molt marcada, molt específica, i la prò-

pia coherència del grup molt forta. Ja no és el cas. Això és un gran transatlàntic en el qual tu viatges. En això estarem.

Aquest és doncs el seu horitzó personal?

Ara el meu horitzó polític és, personalment, més limitat, però sí, estaré disponible. Parlant d'això, hi ha la qüestió de si es fa o no la proposta de Zapatero i de Prodi de crear una política euromediterrània. Fins ara, això era una cosa relativament limitada, perquè és filla de les conferències de Barcelona de 1995 i 2005, en les quals jo vaig tenir un paper relatiu, primer com a alcalde i després com a president de la Generalitat. Aquest escenari s'està consolidant, i jo podria tenir un rol dins d'una institució directament centrada en l'Euromediterrània, que fins ara ha tingut un caràcter més tècnic i cultural però que anirà agafant més pes. El que passa és que el descabdellament de les decisions a Europa és tan lent! Ja ho veurem. ■